

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ตามที่ทราบกันแล้วว่า ภาษามีส่วนประกอบเล็กสุดจากหน่วยเสียง ไปสู่ส่วนประกอบที่ใหญ่กว่าเป็นคำ วลี และประโยคไปจนถึงปริจเฉท (discourse) และในสถานการณ์จริงๆของการใช้ภาษานั้น ส่วนประกอบเหล่านี้จะปรากฏร่วมกันในลักษณะต่อเนื่อง ที่เรียกว่า คำพูดต่อเนื่อง (connected speech) และภาษาที่อยู่ในลักษณะคำพูดต่อเนื่องนี้ มีปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดจากเงื่อนไขทางเสียง และทางโครงสร้าง ที่น่าสนใจหลายอย่างเกิดขึ้นในเรื่องนี้ Ellen M. Kaisse (1985) ได้กล่าวไว้ดังนี้

... in normal conversation , words have an irresistible tendency to blur together ; the last vowel of one merges with the first vowel of another , consonants assimilate or disappear altogether , the tones are not pronounced the way they are listed in the glossary , and some little words may be so reduced as to be unperceivable. What is fascinating to the linguists is that these blurrings , at the first glance so chaotic , are in fact often subject to the most intricate of syntactic and phonological conditions.

เมื่อสถานการณ์จริงของการใช้ภาษาอยู่ในลักษณะของคำพูดต่อเนื่อง ซึ่งอาจอยู่ในวัจนลีลาต่างๆ เช่น การสนทนา การอ่าน หรือ การเล่าเรื่อง ดังนั้นการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาก็น่าจะเป็นการศึกษาวรรณยุกต์จากบริบทที่เป็นคำพูดต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม งานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะวิเคราะห์จากข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยว (citation form) และในระยะแรกจะใช้คำเดี่ยว พยางค์เดี่ยว โดยการใช้รายการคำ 64 คำ และกล่องวรรณยุกต์ (tone box) เป็นเครื่องมือ ตามแบบของ William J. Gedney ในระยะต่อมา มีการเพิ่มรายการคำ และใช้ข้อมูลที่เป็นคำหลายพยางค์ร่วมด้วย (ยาใจ มาลัยเจริญ : 2531) แต่วิธีการเก็บข้อมูลยังเก็บในลักษณะที่เป็นคำเดี่ยว โดยใช้วิธีการถาม-ตอบ และให้ผู้บอกภาษาตอบ จึงเป็นที่น่าสงสัยว่า ผลการวิเคราะห์ ที่ได้จะครอบคลุมภาพทั้งหมดของวรรณยุกต์ ซึ่งได้แก่ ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์แต่ละเสียงในบริบทต่างๆ

กันที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันของวิชานั้น ๆ หรือไม่ และการวิเคราะห์เฉพาะข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยวของงานที่ศึกษาเรื่องการแปรของวรรณยุกต์ระหว่างถิ่นที่ผ่านมานั้น ผู้วิจัยบางคนพบว่า ยากต่อการที่จะหารูปแบบของการแปร(ลอรัตน์ รัตนติลก ฦ กุเกิด : 2526) หรืออาจพบว่าไม่สามารถหารูปแบบของการแปรที่ชัดเจนได้ (จรรยา นวลจันทร์แสง : 2535)

นอกจากนี้ จากการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า ในการศึกษาวรรณยุกต์นั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลกระทบทำให้สัทลักษณะของวรรณยุกต์แปรเปลี่ยนไป เช่น การลงเสียงหนักเบา และทำนองเสียง เป็นต้น (Sudaporn Luksaneeyanawin :1983 Kalaya Tingsabadh and Daranee Krisnapan : 1992 และ ปิณัยชนิด บัณฑิตกุล : 2536) หากผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่อง ต่างจากผลการวิเคราะห์ในคำเดี่ยวแล้ว เรื่องที่น่าสนใจศึกษามากคือ ความต่างดังกล่าวเป็นผลมาจากปัจจัยอะไรบ้าง และปัจจัยเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อวรรณยุกต์ในคำเดี่ยวและในคำพูดต่อเนื่องอย่างไร ต่างกันหรือไม่ งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะหาคำตอบของคำถามดังกล่าวเหล่านี้ และเพื่อที่จะหากรอบในการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น โดยเฉพาะภาษาไทยถิ่นภาคกลางต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสนอวิธีการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น โดยเริ่มจากข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่อง
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการศึกษาวรรณยุกต์ โดยเริ่มจากคำเดี่ยว และโดยเริ่มจากคำพูดต่อเนื่อง ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์
3. เพื่อระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต่างของรูปวรรณยุกต์ ในคำพูดต่อเนื่อง และในคำเดี่ยว

สมมติฐาน

1. การศึกษาวรรณยุกต์ โดยเริ่มจากคำพูดต่อเนื่องเป็นวิธีที่ดีกว่าการศึกษาวรรณยุกต์ โดยเริ่มจากคำเดี่ยว เพราะสามารถแสดงรูปแบบการแปรและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแปรได้สมบูรณ์มากกว่า

2. สัทลักษณะของวรรณยุกต์ ในคำพูดต่อเนื่อง จากวัจนกรรมการบอกเล่าเหมือน

กับสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคำเดียว

3. สัทลักษณะของวรรณยุกต์ ในคำพูดต่อเนื่อง จากวัจนกรรมการถาม และการปฏิเสธแตกต่างจากสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคำเดียว

ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาเฉพาะภาษาไทยถิ่นกลางที่ ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาจากผู้บอกภาษาเพียง 1 คน
2. ข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่องได้มาจากวงสนทนาระหว่างผู้วิจัย ผู้บอกภาษา และชาวบ้านอื่น ๆ ที่คุ้นเคยกับผู้บอกภาษาเป็นอย่างดี 2 ถึง 3 คน ในเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ครอบครัว และอาชีพ ของคนในหมู่บ้าน
3. ข้อมูลที่เป็นคำเดียว 1-4 พยางค์ได้มาจากรายการคำที่ตั้งมาจากคำพูดต่อเนื่อง แล้วนำมาถาม ให้ผู้บอกภาษาตอบ โดยใช้ภาพหรือของจริงประกอบ
4. คำที่เลือกมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ อาจอยู่ในตำแหน่ง ต้น กลาง หรือท้ายของกลุ่มคำระหว่างการหยุด
5. ศึกษาเฉพาะปัจจัย 3 ประการ คือประเภทของคำพูด การลงเสียงหนักเบา และจำนวนพยางค์ในคำ
6. ประเภทของคำพูดที่เลือกมาศึกษา คือ บอกเล่า ปฏิเสธ และ คำถาม
7. ศึกษาการลงเสียงหนักเบาในพยางค์ทั้ง 3 ระดับ คือพยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ พยางค์ที่ลงเสียงหนัก และพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก
8. วิเคราะห์ระดับการลงเสียงหนัก และประเภทของคำพูดด้วยการฟัง
9. วิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยเครื่อง DSP Sona - Graph Work station Model 5500 โดยจะศึกษาเฉพาะค่าความถี่มูลฐานเท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ให้ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณยุกต์ และการแปรของวรรณยุกต์
2. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแปรของวรรณยุกต์
3. ช่วยเสริมความรู้เกี่ยวกับการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอบ้านลาด

1. ที่ตั้ง

อำเภอบ้านลาด ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเพชรบุรี ห่างจากจังหวัดเพชรบุรีประมาณ 7 กิโลเมตร มีทางหลวงแผ่นดินผ่านไปนเขตอำเภอประมาณ 7 กิโลเมตร

2. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่ออำเภอเมือง อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศใต้	ติดต่ออำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่ออำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกิ่งอำเภอแก่งกระจาน และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

3. ลักษณะทางกายภาพ

อำเภอบ้านลาดมีเนื้อที่ประมาณ 298,138 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบ เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทุกชนิด ทางทิศตะวันตกเป็นทิวเขาที่ไม่สูงนักของเทือกเขาตะนาวศรี สภาพดินเป็นดินทราย และดินลูกรัง ภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ เขาเด่น เขาไม้ทรง เขาโปร่งแดง เขาไร่ ภูเขาเหล่านี้เป็นเทือกเขาติดต่อกันจากทิศเหนือไปทิศใต้

4. ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน

จำนวนประชากรทั้งหมด 47,249 คน อัตราประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง (สุขาภิบาล) จำนวน 3,875 คน และอยู่นอกเขตสุขาภิบาล 43,374 คน ส่วนในตำบลไร่สะท้อน ซึ่งเป็นจุดเก็บข้อมูลของงานวิจัยนี้มีพื้นที่ 21.081 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 4,523 คน

5. เขตการปกครอง

อำเภอบ้านลาดได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 111 หมู่บ้าน 1 สุขาภิบาล ตำบลไร่สะท้อนซึ่งเป็นจุดเก็บข้อมูลนี้มี 8 หมู่บ้าน

6. การประกอบอาชีพของประชากร

ประชากรร้อยละ 80 ของอำเภอบ้านลาดประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ ทำนา และปลูกพืชไร่ เช่น ละครุด ชมพู่ กล้วย มะพร้าว และมะนาว เป็นต้น และส่วนหนึ่งมีอาชีพทำน้ำตาลด้วย

7. ประวัติอำเภอบ้านลาด

อำเภอบ้านลาด เดิมเป็นท้องที่ปกครองขึ้นอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอลองกระแซง (ปัจจุบัน คือ อำเภอเมือง) แต่ด้วยเหตุที่ท้องที่อำเภอเมือง มีพื้นที่กว้างขวางยากต่อการปกครอง ประกอบกับท้องที่ชนบทแถบนี้เป็นแหล่งที่มีเหตุการณ์ โจรผู้ร้ายชุกชุม จึงได้แยกอำเภอบ้านลาดเป็นอีกอำเภอหนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2459 จังหวัดจึงได้แบ่งแยกตำบลต่างๆออกจากอำเภอเมือง ได้แก่ ตำบลสมอพลือ ตำบลท่าเสน ตำบลบ้านลาด ตำบลม่วงงาม ตำบลตำรุ ตำบลท่าช้าง ตำบลบ้านหาด ตำบลลาดโพธิ์ ตำบลสะพานไกร ตำบลโรงเข้ ตำบลบ้านทาน ตำบลไร่โคก ตำบลหนองกะปูล ตำบลห้วยซ้อง ตำบลไร่สะท้อน แล้วยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอหนึ่ง เรียกว่า “ อำเภอท่าช้าง ” โดยมี รองอำมาตย์โท ขุนมดุงคลดิตต์ เป็นนายอำเภอคนแรก ได้จัดตั้งที่ว่าการอำเภอชั่วคราวขึ้นที่หน้าวัดโพธิ์กรู (ตำบลท่าช้าง) ต่อมาเห็นว่าสถานที่ ตรงนี้ ไม่เหมาะสมที่จะตั้งเป็นที่ว่าการอำเภอถาวร จึงได้ย้ายไปตั้งที่ทำการชั่วคราวอีกที่ ศาลาบ้านขนอน ตำบลบ้านลาด และได้เริ่มลงมือก่อสร้างตัวอาคารถาวรของที่ว่า

การอำเภอขึ้นที่บ้านไร่ตะคร้อ ตำบลท่าซำ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากศาลาที่ว่าการอำเภอชั่วคราวนัก เมื่อสร้างที่ว่าการอำเภอเสร็จ จึงได้ย้ายไปทำการประจำ และใช้ชื่อว่า ที่ว่าการอำเภอท่าซำ

ในปีพ.ศ. 2465 ได้ยุบตำบลม่วงงามรวมกับตำบลตำหรุ เรียก ตำบลตำหรุ จึงคงเหลือตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอท่าซำ เพียง 14 ตำบล เท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ.2468 ขุนเอี่ยมประศาสน์ เป็นนายอำเภอ มีความคิดว่า หมู่บ้านวังชนวน ตำบลบ้านลาด เป็นที่เปลี่ยวไม่มีราษฎรตั้งบ้านเรือนเป็นหลักฐาน จึงเป็นเหตุให้โจร ผู้ร้ายชุกชุม และเจ้าพนักงานปกครอง และตำรวจ ไม่สามารถสอดส่องดูแลให้ทั่วถึงได้ หากได้ย้ายที่ว่าการอำเภอ ไปตั้งใหม่ที่บ้านวังชนวน จะปกครองได้ง่ายขึ้น และการคมนาคมก็สะดวกมากขึ้น จึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภออีกครั้ง ไปตั้งที่บ้านวังชนวน ตำบลบ้านลาด แต่ยังใช้ชื่อว่า “ที่ว่าการอำเภอท่าซำ”

ในปีพ.ศ. 2481 กระทรวงมหาดไทยได้เปลี่ยนชื่อให้ใหม่เป็น “ที่ว่าการอำเภอบ้านลาด” และ ในปี พ.ศ. 2492 ได้ย้ายตำบลโรมะขาม และ ตำบลหนองกระเจ็ด จากอำเภอชะอำ มาขึ้นกับ อำเภอบ้านลาด ดังนั้นอำเภอบ้านลาดจึงมีตำบลเพิ่มขึ้นอีก 2 ตำบล รวมเป็น 16 ตำบล และต่อมา ได้แบ่ง ตำบลตำหรุ ซึ่งมี 12 หมู่บ้าน ออกอีก 2 ตำบล ปัจจุบันจึงมี 18 ตำบล

สัญลักษณ์ คำย่อ และคำจำกัดความ

1. สัญลักษณ์ในการบรรยายสัญลักษณ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์

ใช้ตัวเลข 1-5 ในการแสดงระดับเสียง และลักษณะการขึ้น-ตกของวรรณยุกต์ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดของเสียง ในการบรรยายแต่ละวรรณยุกต์จะใช้ตัวเลข 2 - 4 ตัว ตัวเลขตัวแรกแสดงระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นของวรรณยุกต์ ตัวเลขตัวสุดท้ายแสดงระดับเสียงวรรณยุกต์ที่จุดท้าย และตัวที่ 2 และ 3 (ถ้ามี) จะแสดงระดับเสียงในจุดที่มีการเปลี่ยนระดับเสียง (ดูบทที่ 3)

นอกจากนี้ ในงานวิจัยนี้ จะใช้สัญลักษณ์ [^], [v] และ [:] เพื่อบรรยายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ได้ชัดเจนขึ้น

[^] หมายถึง ระดับสูงของเสียงในแต่ละช่วง

[v] หมายถึง ระดับต่ำของเสียงในแต่ละช่วง

[:] หมายถึง ช่วงของระดับเสียงที่เป็นช่วงยาว จะใช้คำ “ค้อยๆ” ในการบรรยาย
 สัทลักษณะ เช่น [3^:44] หมายถึง เสียงกลางระดับที่ค้อยๆ เลื่อนสูงขึ้นเป็น
 เสียงกลางค่อนข้างสูง

นอกจากนี้ มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ * และ ! ซึ่งจะใช้กำกับหลัง
 วรรณยุกต์บางวรรณยุกต์ในภาพเส้นแสดงสัทลักษณะวรรณยุกต์

* หมายถึง ข้อมูลเป็นคำพยางค์ตายสระเสียงสั้น

! หมายถึง มีข้อมูลเพียง 1 คำ เช่น ว.2*! หมายถึง วรรณยุกต์ที่ 2 ในบริบทนี้มี
 ข้อมูล 1 คำ และเป็นคำพยางค์ตายสระเสียงสั้น

2. คำย่อที่ใช้ในงานวิจัยนี้

- Hz. = Hertz ซึ่งเป็นหน่วยวัดค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์ (Fo)
- L = Linker Syllable ซึ่งหมายถึง พยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก ที่มีสระเป็น
 สระ [a]
- O = Non-linker syllable หมายถึง พยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนักที่มีสระเป็นสระ
 อื่นๆ นอกจาก [a]
- PDU = Pause - defined unit หรือ กลุ่มคำระหว่างการหยุด
- CF = Citation form หรือ คำเดี่ยว
- CS = Conected speech หรือ คำพูดต่อเนื่อง
- Em. = emphatic form หรือ คำพูดแบบเน้นย้ำภาษาไทย
- ว. = หน่วยเสียงวรรณยุกต์
- พ. = พยางค์
- นพ. = พยางค์ที่ลงเสียงหนักพิเศษ
- น. = พยางค์ที่ลงเสียงหนัก
- มน. = พยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก
- พป. = พยางค์เป็น
- พตย. = พยางค์ตาย สระเสียงยาว
- พตส. = พยางค์ตาย สระเสียงยาว